

Evaluatieverslag aandeelhouderschap van de Staat in TenneT Transmission System Operator B.V.

Inleiding

In de Nota deelnemingenbeleid¹ is het voornemen verwoord de staatsdeelnemingen eens in de vijf jaar te evalueren. Hierbij treft u de evaluatie van de TenneT Transmission System Operator B.V. (hierna TenneT) aan.

Over het doel van de evaluatie leest u in de aanbiedingsbrief waarmee deze eerste 6 evaluatieverslagen aan de Tweede Kamer zijn aangeboden en in de bijgevoegde vragenlijst "Publiek kader".

Deze evaluatie is opgebouwd uit een korte beschrijving van de onderneming. Vervolgens wordt bekeken of er op grond van de borging van het publiek belang, de financieel-economische prestaties en de corporate governance structuur overwegingen zijn om het aandeelhouderschap in TenneT te herzien. Er wordt afgesloten met een conclusie.

Beschrijving TenneT

TenneT is de beheerder van het Nederlandse hoogspanningsnet (380 en 220 kV). Tevens heeft TenneT delen van datzelfde hoogspanningsnet (en van het 150 kV-net) in eigendom. TenneT is als beheerder verantwoordelijk voor dit hoogspanningsnet, dat alle regionale elektriciteitsnetten in Nederland en het Europese net met elkaar verbindt. TenneT bewaakt de betrouwbaarheid en continuïteit van de Nederlandse elektriciteitsvoorziening en zorgt voor de noodzakelijke balans van vraag en aanbod in Nederland. Ze beheert het hoogspanningsnet op onpartijdige wijze. Sinds oktober 2001 is de Staat 100% aandeelhouder van TenneT.

Enkele cijfers van TenneT over 2003	
Balanstotaal	€ 1.700 miljoen
Omzet	€ 358 miljoen
Netto winst	€ 51 miljoen
Aantal werknemers	459 fte

Publiek kader

De Overgangswet Elektriciteitsproductiesector (OEPS) heeft de Staat gemachtigd de aandelen in de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet te verwerven van de toenmalige aandeelhouders, nl. (via Sep) de elektriciteitsproductiebedrijven². In oktober 2001 heeft de Staat 100% van de aandelen in de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet verworven. Het verwerven van de aandelen in

¹ Kamerstuk 2000-2001, 28156, nr. 1-2

² Kamerstukken 2000-2001, 27 250, nr. 24; Kamerstuk 2001-2002, 27250, nr. 51

TenneT werd toen gezien als een belangrijk instrument om de onafhankelijkheid van de netbeheerder te versterken.

De publieke belangen rond TenneT zijn:

- Borgen van de onafhankelijke positie van de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet;
- Borgen van de leveringszekerheid / voorzieningszekerheid: in de Elektriciteitswet 1998 (E-wet) zijn aan de netbeheerder taken opgedragen die zijn gericht op het betrouwbaar functioneren van het landelijk hoogspanningsnet;
- Voorkomen van misbruik van marktmacht.

Naast deze publieke belangen heeft TenneT vanaf 2003 een rol gekregen bij het bevorderen van de milieukwaliteit van de elektriciteitsvoorziening. TenneT verstrekt subsidies zoals bedoeld in artikel 69 E-wet en garanties van oorsprong³. Met de inwerkingtreding van de Wet wijziging Elektriciteitswet 1998 en Gaswet in verband met implementatie en aanscherping toezicht netbeheer⁴ heeft TenneT ook de verplichting gekregen om de leverings- en voorzieningszekerheid te monitoren (artikel 16, tweede lid, onderdeel g).

De publieke belangen waarbij TenneT een rol speelt worden zoals uit het bovenstaande blijkt geborgd door de Elektriciteitswet 1998, een verantwoordelijkheid van de minister van Economische Zaken. De E-wet bevat bepalingen over o.a. de aanwijzing van de landelijk netbeheerder (art. 10), de taken (art. 16), de onafhankelijkheid (art. 11a) en integriteit (art. 17a) van de netbeheerder. Artikel 93a E-wet stelt verder dat de aandelen van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet berusten bij de Nederlandse Staat.

De uitvoering van de E-wet en het toezicht op de naleving van deze wetten is door de minister van EZ opgedragen aan de Dienst uitvoering en toezicht Energie (DTe). De borgingsinstrumenten zijn naar het oordeel van de verantwoordelijke minister effectief.

De zeggenschap van de Staat als aandeelhouder in TenneT is op grond van de E-wet zo vorm gegeven dat er vanuit de aandeelhouder geen bemoeienis kan zijn met de uitvoering van de netbeheertaken. Het aandeelhouderschap van de Staat in TenneT is niet bedoeld om met de daaruit voortvloeiende zeggenschap het publieke belang te behartigen.

De Minister van EZ zal omstreeks 2007 in een evaluatie terzake de eigendomsverhoudingen van de netwerkbedrijven, waaronder ook TenneT, nader bezien of de E-wet aanpassing behoeft.

Financieel economische situatie en marktomstandigheden

De financiële resultaten die TenneT kan behalen worden voor een groot deel ingekaderd door de regels die ingevuld worden door de DTe. De DTe stelt de tariefstructuren en voorwaarden voor het transport van elektriciteit vast. Deze tarieven stellen TenneT in staat een marktconform rendement te behalen op haar activa. Naast tarieven stelt DTe ook iedere reguleringsperiode vast welke efficiency korting voor TenneT geldt. Op deze wijze wordt TenneT aangezet elke periode weer efficiënter te

³ Kamerstuk 2002-2003, 28665, nr. 35

⁴ Kamerstuk 2003-2004, 29 372

opereren.

Corporate Governance

De Elektriciteitswet 1998 schrijft voor de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet verplicht het structuurregime voor. Achterliggende gedachte bij deze bepaling is dat de aandeelhouder van de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet zich moet onthouden van directe (operationele) bemoeienis met de uitvoering van de werkzaamheden die op grond van artikel 16 van de E-wet aan de netbeheerder zijn opgedragen. De statuten van TenneT zijn dienovereenkomstig ingericht. Indien de statuten van de vennootschap worden gewijzigd, dient de minister van Economische Zaken goedkeuring te verlenen. Goedkeuring kan geweigerd worden indien de wijziging niet in overeenstemming is met artikel 11a. Daarnaast is instemming van de minister van Economische Zaken vereist met een voorgenomen benoeming van een lid van de raad van commissarissen. Artikel 11a bepaalt dat het bestuur en de meerderheid van de leden van de raad van commissarissen van de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet direct noch indirect binding mogen hebben met een producent, een leverancier, een handelaar in elektriciteit of een aandeelhouder van deze vennootschap. Daarnaast is het voor de Staat op basis van artikel 93a niet mogelijk de aandelen in TenneT te vervreemden.

Met de inwerkingtreding van artikel 17a van de 'Wet wijziging Elektriciteitswet 1991 in verband met implementatie en aanscherping toezicht netbeheer' krijgt TenneT de mogelijkheid een holdingstructuur op te richten. Hierbij zullen de activiteiten van het beheer van het landelijk hoogspanningsnet onafhankelijk gepositioneerd dienen te zijn van de overige activiteiten. TenneT kan overige activiteiten ontplooiën zolang deze niet strijdig zijn met het beheer van het landelijk hoogspanningsnet.

Conclusie

De Elektriciteitswet 1998 borgt de publieke belangen waarin TenneT een rol speelt. Het aandeelhouderschap van de Staat in TenneT heeft geen functie meer in de borging van publieke belangen. De financiële resultaten die TenneT kan behalen worden voor een groot deel begrensd door de tariefstructuren die door de DTe worden vastgesteld. De resultaten die TenneT heeft behaald en in de toekomst kan behalen vormen derhalve geen belemmering voor een verkoop van het aandelenbelang van de Staat. Uit het corporate governance gedeelte van de evaluatie blijkt dat er thans een wettelijke beperking (artikel 93a Elektriciteitswet) is die een verkoop van het aandelenbelang in TenneT belemmert.

In de brief van de Minister van Economische Zaken over de visie op de toekomstige structuur van de energiemarkt⁵ is aangegeven dat besluitvorming over privatisering van netwerkbedrijven na 1 januari 2007 aan de orde is. De positie van TenneT als netwerkbedrijf zal hierin eveneens worden meegenomen.

